

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse

Arbeidsprogram 2024 – 2027

Forord

Oslo skal være en åpen, mangfoldig og inkluderende by. Som både storby og som landets hovedstad må Oslo være i fremste rekke for å styrke og fremme grunnleggende verdier som inkludering, likeverd, deltakelse og likestilling.

Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må og skal alltid legges til grunn.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse skal være både rådgiver og pådriver. Rådet skal gi råd til byråd og bystyre, rådet skal følge med på og være en aktiv bidragsyter for å skape en bedre hverdag for funksjonshindrede og rådet skal løfte frem vesentlige og sentrale debatter og problemstillinger som angår funksjonshindrede.

Rådet skal være tydelig og synlig til stede. Politikere, forvaltning, samarbeidspartnere, innbyggere og andre aktører skal vite at rådet bidrar med kunnskap, innsikt, erfaring og politikk på samtlige av de samfunnsområder som må fungere for at Oslo skal være en by for alle.

De åtte CRPD-prinsippene selvbestemmelse, ikke-diskriminering, deltakelse og inkludering, respekt for forskjeller, like muligheter, tilgjengelighet, likestilling og respekt for utviklingsmulighetene og identiteten til barn, er grunnleggende verdier som må ivaretas og legges til grunn i all politikk for å sikre at funksjonshindredes rettigheter skal bli en realitet.

Kunnskap om CRPD og hvordan CRPD utøves i praksis vil være helt avgjørende for at menneskerettsperspektivet ivaretas i både politiske og administrative vedtak.

Oslo kommune har et selvstendig menneskerettsansvar. Kommunen må og skal ivareta og styrke menneskerettighetene i praksis. CRPD styrker rettsikkerheten til funksjonshindrede.

Gjennomføring av CRPD i praksis vil være viktig og nødvendig for å bidra til et bærekraftig samfunn.

Oslo skal være utformet og fungere på en slik måte at alle skal kunne ta del i og være aktive deltakere på alle livets områder. Dette må gjelde innenfor oppvekst, utdanning, arbeid, bolig, transport, kultur, frivillighet, politisk deltakelse og fritid. Samfunnsskapte barrierer må brytes ned. Velferdstjenestene må fungere, de må være støttende og fleksible og de må bidra til å skape gode løsninger tilpasset den enkelte. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo kommune vil i sitt arbeid ta utgangspunkt i dette programmet. Ambisjonen er at rådets arbeid skal representere

en forskjell. Grunnleggende sett dreier dette arbeidet seg om hvilke verdier vi bygger samfunnet på.

Lover og rettigheter skal og må bli til hverdag og virkelighet.

Rettigheter må bli realiteter.

Det skal ikke være en kamp å få de tjenestene man har krav på.

Kommunen og bydelene må møte innbyggerne med respekt, tillit, åpenhet og evne og vilje til å samarbeide basert på god dialog. Tjenestene må være godt koordinerte.

Vi forventer større trykk og langt høyere prioritering av universell utforming. Det haster. Å investere i universell utforming er en forutsetning for å etablere gode og inkluderende samfunn for alle.

Bystyret i Oslo har gitt et klart oppdrag: BPA skal være et likestillingsverktøy. Det skal være likebehandling. Vedtaket må bli til praksis. Det forventer alle som bruker BPA i Oslo. Det skal etableres en sentral bestillerenhet. Det er viktig at det blir fortgang, tempo og kraft i arbeidet med å bruke BPA som et likestillingsverktøy. Det må være tilstrekkelig kunnskap, kompetanse og kapasitet i enheten. Beste praksis må legges til grunn.

Og slik kunne vi ha listet opp flere saker, TT, utdanning, arbeid, transport, hjelpemidler og koordinerte og samordnede tjenester.

Et arbeidsprogram er ikke hugget i stein. Rådets program er dynamisk. Vi vil, i hele perioden, også følge opp saker etter innspill fra rådsmedlemmer, organisasjoner og innbyggere i Oslo.

Det handler om å skape et inkluderende og mangfoldig samfunn der det er plass til alle, der alle får delta og bidra på alle samfunnets områder og der alle får tatt i bruk sine ressurser uten å møte stengsler, hindringer og barrierer.

Det handler om mennesker.

Det handler om livet.

Oslo, juni 2024

Karl Haakon Sævold
rådsleder, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo kommune

Prioriterte handlingspunkter for 2024

1. Kunnskap om CRPD er avgjørende for at kommunens forpliktelser skal etterleves. Brukermedvirkning er et lederansvar, og det er viktig at kommunens enhetsledere har god kjennskap til CRPD og til brukermedvirkning. Rådet vil ha fokus på om CRPD faktisk implementeres av kommunen. Bufdir har utgitt ny veileder for arbeidet i rådene for personer med funksjonsnedsettelse. Hovedoppdraget til rådene er å realisere CRPD. Rådene har fått i oppgave å være proaktiv og bidra til å øke kunnskap i bydeler og kommune.
2. Retten til arbeid og/eller meningsfull aktivitet og hverdag er sentral. Rådet vil prioritere temaet, blant annet ved å:
 - Arbeide for at Oslo kommune skal utarbeide en regel om at 5 prosent av nyansatte i kommunen skal ha en funksjonshindring.
 - Etablere et Opplæringskontor for personer med lærevansker etter modell av bl.a. OKTAV i Vestfold og Telemark. Ref. NOU 2023:13 – På høy tid.
 - Oslo kommune skal rapportere årlig på faktiske ansettelser som følge av avkrysning av diskrimineringsgrunnlag blant søkerne.
 - Oslo kommune skal sikre at også ordinære stillinger er tilgjengelige for personer med funksjonshindringer, også i forbindelse med lederstillinger.
 - Det er i dag for få antall dagsenter- og VTA-plasser for de som ikke kan bidra i det ordinære arbeidslivet. Rådet ber kommunen om å oppfordre NAV til å benytte flere VTA-plasser.
 - Rådet ønsker en evaluering av hvor mange unge voksne med funksjonshindringer som får deltatt i sommerjobbordningen i kommunen.
3. Rådet vil følge opp bydelenes praktisering av barnekoordinatorrollen ved å be om en evaluering av ordningen i etterkant av den landsomfattende gjennomgangen.
4. Rådet vil følge opp den nye sentrale bestillerenheten for BPA for å sikre rask etablering og at den fungerer tilfredsstillende for brukerne. All saksbehandling må ta utgangspunkt i intensjonen med BPA og bidra til at BPA fungerer som et reelt likestillingsverktøy.
5. Rådet vil jobbe for å trygge fremtidige Stortings- og kommunevalg for å sørge for gode rutiner slik at funksjonshindrede skal kunne delta på linje med andre. Det sentrale rådet vil møte Valgsekretariatet i god tid før kommende valg.
6. Mange personer med kognitiv funksjonshindring er avhengig av tjenester i hjemmet. Livskvaliteten er sterkt forbundet med kvaliteten på tjenestene som ytes. Rådet vil følge opp kommunens tilsyn i samlokaliserte boliger og bofellesskap der kommunen er ansvarlig for tjenestene. Det sentrale rådet og lokale bydelsråd må få tilgang på alle tilsynsrapporter.

7. For å få gjennomført alle gode intensjoner i et arbeidsprogram er det av stor betydning at byrådet og Oslo kommunes ledelse er kjent med rådets arbeidsprogram og prioriterte handlingspunkter. Sentrale politikere og BU-ledere inviteres til å delta på våre halvårlige møter med bydelsrådene.
8. Det skal i løpet av året utarbeides en kommunikasjonsstrategi for rådet.
9. En god tilpasset bolig er helt grunnleggende for alle. I tillegg er retten til å bo hvor og med hvem du vil helt grunnleggende i CRPD art. 19. Personer med funksjonshindringer er en svært mangfoldig gruppe, derfor må også løsningene svare ut dette. Rådet ønsker arbeide for boligfeltet via representasjon i brukerutvalget i Velferdsetaten, møter med aktuelle politikere, samarbeid med organisasjoner og bydelsråd samt å invitere til en boligkonferanse i den kommende programperioden.
10. Rådet ønsker å etablere et nordisk hovedstadsforum for å få utveksling av ideer og gjennomførte reformer mellom hovedstedene på vårt ansvarsområde. Vi ønsker å arrangere en konferanse i Oslo med dette formålet i den kommende programperioden.
11. Rådet vil jobbe for at Oslo Kommune jobber målrettet og systematisk for økt universell utforming i byen, og at det settes av flere økonomiske midler for å oppnå dette. Rådet vil særlig prioritere universell utforming innen skolesektoren.
12. Rådet vil arbeide for å dokumentere situasjonen for og tilgangen til norsk tegnspråk for hørselshemmede innbyggere i Oslo.

Innledning

Foruten å bruke arbeidsprogrammet som et arbeidsdokument for rådet, er det også ment for å rette fokus på CRPDs betydning innen ulike viktige områder i Oslo kommune.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) har som hovedformål å sikre personer med nedsatt funksjonsevne like muligheter til å realisere sine menneskerettigheter, samt å bygge ned hindre som vanskeliggjør dette.

Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Konvensjonen slår fast at funksjonshemming er et begrep i utvikling, og at funksjonshemming er et resultat av interaksjon mellom mennesker med nedsatt funksjonsevne og barrierer som hindrer dem i å delta fullt ut på en effektiv måte i samfunnet.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne er blant annet mennesker med langvarig fysisk, mental, intellektuell eller sensorisk funksjonsnedsettelse som i møte med ulike barrierer kan hindre dem i å delta fullt ut og på en effektiv måte i samfunnet på lik linje med andre.

Norge har ratifisert konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Den ligger til grunn for norsk politikk og for Oslo kommunes arbeid på området.

Gjeldende byrådsplattform har som mål at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne leve mest mulig selvstendige og aktive liv. Rådet vil ta utgangspunkt i CRPD i sitt arbeid.

Kvinner med funksjonsnedsettelse

Kvinner og jenter med nedsatt funksjonsevne opplever multipl diskriminering. Kvinner skal sikres fulle utviklingsmuligheter, framgang og innflytelse, og det skal garanteres at kvinner får utøve og nyte de menneskerettigheter og grunnleggende friheter som er omhandlet i denne konvensjon. (CRPD)

Rådet vil ha et ekstra søkelys på kvinner med funksjonshindringer og vil ha et kvinneperspektiv på arbeidet sitt i alle relevante sammenhenger.

Barn med funksjonsnedsettelse.

Barn med nedsatt funksjonsevne skal nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn. Ved alle handlinger som berører barn med nedsatt funksjonsevne, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn med nedsatt funksjonsevne har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som berører dem, og at deres synspunkter tillegges behørig vekt i samsvar med barnas alder og modenhet, på lik linje med andre barn, og at de har krav på hjelp tilpasset deres nedsatte funksjonsevne og alder for å kunne utøve denne rettigheten. (CRPD)

Rådet vil arbeide for at barn høres og at deres synspunkter tillegges vekt.

Unge funksjonshindrede

Sommerjobb er veien inn i arbeidslivet og første erfaring. Statistikk viser at unge med funksjonshindringer har stort frafall fra videregående skole og dette kan kobles med manglende tidligere erfaringer med både sommerjobb og manglende satsning for inkludere ungdommene. Denne muligheten må gi ungdommer mersmak på voksenlivet, muligheter til økonomisk selvstendighet og tidligere tilknytning til arbeidsmarkedet. Sommerjobb-kampanjen som gjøres av kommunen, kommuniserer ikke at sommerjobbene også er en mulighet for ungdommer med funksjonshindringer. Det må derfor både informeres tydeligere, gjøre flere sommerjobber tilgjengelige for funksjonshindrede ungdommer samt se på muligheten til økte BPA-timer og assistanse til dette formålet.

Funksjonshindrede barn og ungdommer ekskluderes ofte fra aktiviteter i sin bydel/by på grunn av mangel på universell utforming enten de foregår på skoler, idrettsarenaer eller andre lokaler. Dette fører til utenforskap, isolasjon og manglende tilknytning til andre jevnaldrende

etter skoletid, nærområdet sitt og bydelen sin. Det er viktig at byens mangfold også synes i lokalsamfunnet. Sosiale arenaer som disse er derfor også viktig for den mentale helsen til barn og unge med funksjonshindringer. Rådet skal jobbe for at det etableres lavterskel fritidstilbud for alle, og at fritidsklubber er tilgjengelige for barn og ungdommer med funksjonshindringer slik at disse også får deltatt på samme premisser som sine jevnaldrende.

Brukermedvirkning

CRPD legger vekt på at mennesker med funksjonsnedsettelse og deres organisasjoner bør delta aktivt i prosesser som fører fram til beslutninger om politikk og programmer. Det gjelder også barn (CRPD).

I arbeidet med å gjennomføre konvensjonen skal mennesker med funksjonshindringer trekkes aktivt med i prosessene gjennom sine organisasjoner. Det gjelder også barn og funksjonshindrede med innvandrerbakgrunn og deres familier.

Brukermedvirkning er viktig både på individnivå og systemnivå. Byrådet vil innføre en tillitsreform. Etter rådets mening er god brukermedvirkning, både på individ- og systemnivå, en forutsetning for at den skal lykkes.

Oslo kommune bør alltid høre og vektlegge meningen og kompetansen til de som er brukere av tjenestene. I de tilfeller der brukeren har vansker med å formidle sine synspunkter bør kommunen være ansvarlig for å finne og benytte formidlingsverktøy. Kommunen bør om nødvendig tilby assistanse som gjør at brukerne kan bygge opp sine evner til å medvirke til beslutninger som berører deres liv.

Med brukermedvirkning menes også medvirkning fra pårørende, dersom brukerne ønsker det. Pårørende kan være en ressurs i seg selv og kan gi viktig bakgrunnsinformasjon for utformingen av bistand. Kommunen må derfor påse at Oslostandarden for pårørendesamarbeid etterleves.

Alle mennesker kan og har rett til å uttrykke seg om sin egen trivsel – og å bli forstått. I mange tilfeller vil det være nødvendig med assistert brukerstøtte for å heve beslutningskompetansen.

Vi erfarer imidlertid at ikke alle etater og bydeler er tydelige på brukermedvirkning. Brukerorganisasjonene, den enkelte funksjonshindrede eller pårørende må tas med på råd når viktige planer legges og beslutninger tas.

God brukermedvirkning forutsetter informerte enkeltpersoner og organisasjoner.

Universell utforming og tilgjengelighet

Med «universell utforming» menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller spesiell utforming.

For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, må det iverksettes tiltak for å sikre at de får tilgang til det fysiske miljøet, til transport, til informasjon og kommunikasjon, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi og -systemer. (CRPD)

Oslo kommune har et mål om en universelt utformet by innen 2030. Oslo kommune har utarbeidet felles prinsipper for universell utforming. Det er et viktig mål, men det gjenstår mye. Kompetanse på universell utforming i Oslo kommune er ikke tilfredsstillende, og det er nødvendig med opplæring og økt kompetanse.

En tilgjengelig og universelt utformet by er en bedre by for alle. Et samfunn basert på universell utforming gjør at flere kan delta med selvstendighet og verdighet i de prosesser og handlinger som foregår i det sosiale rom. Det fører til en styrking av demokratiet og det sivile samfunn.

Kommunen må arbeide for å benytte velferdsteknologi som bidrar til å løse kommunikasjonsproblemer, som språklæringsverktøy og teknologi som gjør det mulig for mennesker med alvorlige funksjonshindringer å uttrykke seg om sin livssituasjon så langt det er mulig.

Universell utforming en nødvendighet for å sikre at alle kommunens innbyggere skal ha lik tilgang til kulturelle tilbud, utdanning, helse- og sosialtjenester og informasjon om kommunens tilbud. Oslo kommune må arbeide for å gjøre alle kommunens produkter, programmer, omgivelser og tjenester er universelt utformet jf. CRPD artikkel 2. Her kan velferdsteknologien og de erfaringene kommunen og brukere har gjort seg være svært nyttige verktøy.

I arbeidet for likeverdig tilgjengelighet er det viktig å ta hensyn til alle grupper funksjonshindrede.

Rådet vil arbeide for at WGAC (universell utforming av tekniske løsninger) skal gjelde for Oslo kommunes interne systemer.

Opplæring og utdanning

CRPD slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til utdanning på alle nivåer, inkludert livslang læring. For å iverksette denne retten skal land som har ratifisert konvensjonen sikre et inkluderende utdanningssystem på alle nivåer. (CRPD)

Deltakelse i det sosiale og faglige samspillet som finner sted i barnehage, skole og utdanningsinstitusjoner er en viktig forutsetning for å kunne bli en aktiv samfunnsdeltaker. For at barn, unge og voksne med funksjonshindringer skal kunne delta i skole- og utdanning på lik linje med andre er det viktig at de blir inkludert faglig og sosialt med kvalifisert tilrettelagt opplæring.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelser vil peke på opplæringslovens prinsipp om at alle barn primært skal gå på nærskolen. Alle barn og unge har rett på gode og tilrettelagte tilbud i normalskolen (nærskolen). Videre vil Rådet arbeide for at alle ungdommer får tilbud om en kvalitetsmessig god karriereveiledningstjeneste som grunnlag for valg av utdanningsretning. Dette må også gjelde for elever med en utviklingshemming/andre kognitive vansker. Her må bruk av særskilte opplæringskontor benyttes (les NOU: 2023:13 På høy tid) som bl.a. OKTAV i Vestfold og Telemark hvor tilpassede lære kandidatløp er mulig for denne gruppe elever. I dag har Oslo et sterkt kritikkverdig tilbud.

Det er viktig at elever med funksjonshindringer får samme mulighet som andre elever til å delta i elevråd o.l.

Osloskolen må bli en dysleksivennlig skole.

Barn og elever som ikke kan kommunisere ved hjelp av tale, skal få tilbud om Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) så tidlig som mulig. Dette vil gi dem mulighet til å uttrykke valg, ønsker og behov, som er en forutsetning for å få ta del i rettighetene gitt i CRPD.

Rådet mener at skolen bør gis en god opplæring i nettvett. Det kan gi barn og unge et verktøy som hjelper dem til å unngå situasjoner der de kan bli utsatt for overgrep. Opplæringen må tilpasses barn og unge med funksjonshindringer og ta sikte på at barn eller unge kan identifisere og varsle om risikosituasjoner de møter på nett.

Barn og ungdom med funksjonsnedsettelser har også behov for god seksualundervisning. Mange unge sier at undervisningen ikke er lagt opp slik at den passer for dem eller ikke er tilgjengelig. Forskning viser at seksuelle overgrep lettere kan forekomme mot barn og unge med funksjonshindringer, og det er mange faktorer som kan bidra til denne økte risikoen.

Lærerne og personale er viktige for barn og unges læring. Det er derfor avgjørende at både lærere og assistenter har riktig kompetanse. Mange foreldre forteller om manglende ressurser og kompetanse i den ordinære skolen. Også elever med lærevansker må få en god evaluering og vurdering, både underveis i skoleløpet, og ved avsluttet skolegang. Bruken av «ikke vurdert» må avskaffes.

Undersøkelser har vist at det er en økt tendens til at elever med funksjonshindringer plasseres i særklasser eller på spesialskoler. Særlig i Oslo er det mange som velger

spesialskolene. Noen foreldre ønsker et slikt spesialtilbud for sine barn, men det er viktig at de blir stilt overfor et reelt valg. Barnets beste skal alltid vurderes og være utgangspunktet. Dårlig planlegging, økonomi og holdninger skal ikke være grunnlaget for å velge utdanningsform.

Målet til Oslo kommune skal være at ingen elever skal fritas for undervisning for således å hindre deres videre utdanning og karriereløp.

Elever med spesielle behov må ha tilbud om EST/AKS på den skolen de går på, i hele skoleløpet. TT-transporten fungerer dessverre dårlig, og det blir veldig mange timer med transport og venting på transport. Det må være et alderstilpasset tilbud.

Norsk tegnspråk

Språkloven trådte i kraft fra 2022. Formålsparagrafen 1C og § 7 innebærer "ei styrkt gjennomføring av CRPD i norsk rett" (s.115, Prop. 108 L (2019–2020) Lov om språk) NOU Tegnpråk for livet (2023:20) stadfester at det trengs et løft for norsk tegnspråk. Oslo kommune skal derfor arbeide for å dokumentere situasjonen for og tilgangen til norsk tegnspråk for hørselshemmede innbyggere i Oslo. Tegnspråklig tilgang for barn før og i opplæringsløpet må styrkes, for å unngå utenforskap og språkdeprivasjon. Kommunens tegnspråklige tjenester må kvalitetssikres.

Helse- og sosialtjenester

Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til gode helsetjenester og skal ikke diskrimineres på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Mennesker med funksjonsnedsettelser skal sikres tilgang til helsetjenester som tar hensyn til både kvinner og menn, herunder helserelatert rehabilitering. Dette gjelder også seksuell og reproduktiv helse og folkehelseiltak rettet mot befolkningen.

Habiliterings- og rehabiliteringstjenester skal styrkes og videreutvikles, særlig på områdene helse, sysselsetting, utdanning og sosiale tjenester. (CRPD)

Mennesker med funksjonshindringer er avhengig av et helhetlig og koordinert tjenesteapparat med livsløpsperspektiv. Samhandlingsreformen og nasjonal helse- og omsorgsplan gir kommunen og bydelene et klart ansvar for habilitering og rehabilitering. Erfaringen er at individuell plan fungerer ulikt og at koordineringen av tjenestetilbudet ikke fungerer godt nok. Personer med funksjonshindringer selv eller deres familier må ofte koordinere hjelpen.

Det synes å være usikkerhet om hvem som har ansvaret for enkelte habiliterings- og rehabiliteringstjenester, jfr. situasjonen rundt oppvarmede treningsbassenger. Personer med kroniske tilstander må også ivaretas i rehabiliteringsforløp.

I Oslo fungerer tjenesteapparatet ulikt. Det er kvalitetsforskjeller og brukere med tilnærmet like behov kan ha svært ulike tjenestetilbud, både med hensyn til kvalitet og kvantitet. Dette er ikke minst eksemplifisert ved tildelingen av lovfestet brukerstyrt personlig assistanse, BPA. Personer med utviklingshemming klarer ikke å være arbeidsledere og trenger derfor ekstra bistand til å ivareta arbeidslederfunksjonen. Et annet eksempel på forskjeller er kommunens habiliteringstjenester til personer med store psykiske helseutfordringer og samhandlingen med spesialisthelsetjenesten.

Personer med særskilte behov for bistand får vedtak med hjemmel i Helse- og omsorgstjenesteloven, hvor det også står at: *Helse- og omsorgstjenester som tilbys eller ytes etter loven her skal være «forsvarlige»*. Kommunen må definere krav og potensiale. Det kan ikke være slik at den enkelte boleder/saksbehandler skal kunne definere hva som vurderes som forsvarlig. Disse tjenestene må tuftes på Helsedirektoratet nasjonale veileder (2021): Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Kvalitetsforskjeller mellom bydelene er uheldig for brukerne, og fører til uønsket mobilitet bydelene imellom. For at brukerne skal kunne ta kvalifiserte valg er det viktig at tjenesteyterne har tilstrekkelig kompetanse. Særlig gjelder dette om personer med utviklingshemming og deres liv, men også innen psykisk helse, sjeldne funksjonshindringer og også mer generelt.

Bystyret har, på ny, i 2024 vedtatt at «ingen unge mennesker med kronisk sykdom plasseres på sykehjem eller annen institusjonslignende bolig mot sin vilje». Det er nå avgjørende at vedtaket gjennomføres i praksis, med de føringer bystyret har gitt. Rådet forutsetter at byrådet holder både bystyret og de aktuelle rådene orientert om fremdrift og konkrete planer for å gjennomføre vedtaket.

Svært mange barn, unge og voksne med funksjonshindringer må gå gjennom mange klageprosesser for å få nødvendige tjenester. Oslo kommune bør ha som visjon at ingen skal måtte klage for å få helse- og omsorgstjenestene de trenger.

Eget hjem

Mennesker med nedsatt funksjonsevne må ha anledning til å velge bosted. Denne retten inkluderer hvor og med hvem de skal bo, og at de ikke må bo i en bestemt boform. Mennesker med nedsatt funksjonsevne må ha tilgang til ulike støttetjenester i eget hjem og i særskilte boformer, bl.a. personlig bistand for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å hindre isolasjon eller segregering. Landene skal sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan delta i offentlige boligprogrammer og at personer med funksjonsnedsettelse har tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende mat, klær og bolig. (CRPD)

Rådet vil peke på behovet for nye synspunkter på husleie. Samlokaliserte boliger har i dag egen beregningsmodell. Gjengs leie praktiseres ellers. Gjengs leie sørger for negative innlåsingseffekter og en fattigdomsfelle for flere i aktuell gruppe. Beboer med funksjonshindringer som i liten grad har mulighet til å øke egen inntekt bør vurderes for alternativ husleie.

Omfanget av kommunale boliger bør økes, både for de som har behov for boliger som er universelt utformet og de som må være tilrettelagt for mennesker med nedsatt kognitiv funksjonsevne (utviklingshemmede m.fl.) og som har behov for tjenester tilknyttet hjemmet.

Flere ønsker og har mulighet til å eie egen bolig. Oslo kommune benytter seg i dag ikke av alle tilskuddsordninger i Husbanken, kalt «borettslagsmodellen». Den forutsetter at kommunen tar prosjektansvaret for etableringen, men kan videreselge til aktuelle beboere. Dette bidrar til at flere kan eie sin egen leilighet. Velferdsetaten er en naturlig prosjektleder.

Tilgangen til en leilighet i en samlokalisert bolig er svært ulikt fordelt mellom bydelene. Tildeling må avklares sentralt, men likevel forstått slik at ønske og lokal tilhørighet prioriteres, jf. CRPD art. 19.

Samlokalisering av ulike grupper er uheldig, og institusjonspregede bomiljøer med flere grupper vanskeligstilte skaper utrygge og dårlige bomiljøer. Husbankens modell for tilpassning til målgruppene må følges etter individuell vurdering.

Kommunens statistikk er i dag ikke god nok til å avdekke det reelle behovet for boliger. Formulering av spørsmål og bydelenes ansvar må utdypes. Statistikken over behov er for lav. Dette gjelder også plassbehov til f.eks. hjelpemidler og BPA. Mange tilgjengelige boliger i dag er for små.

Arbeid

Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til arbeid på lik linje med andre; dette omfatter muligheten til å tjene til livets opphold ved et arbeid som man selv fritt velger eller påtar seg i et arbeidsmarked; et arbeidsmiljø som er åpent, inkluderende og tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne. (CRPD)

Oslo kommune har, både som en stor arbeidsgiver og en IA-virksomhet, et viktig ansvar for å ansette personer med funksjonshindringer. Oslo har generelt høy sysselsetting, men ledigheten blant personer med funksjonshindringer er betydelig høyere enn blant befolkningen ellers.

I kommunens stillingsannonser per i dag oppfordres personer med funksjonshindringer til å søke jobb i kommunen, sammen med andre kvalifiserte uansett alder, kjønn, seksuell orientering, religion eller etnisk bakgrunn. Videre sies det at kommunens legger vekt på å tilrettelegge arbeidsforholdene dersom søkeren har behov for det. Kommunen bør innkalle minst én kvalifisert søker med funksjonshindring når søker oppgir at vedkommende har en funksjonshindring, og denne praksisen må komme tydelig fram i stillingsannonsen.

Oslo kommune må legge til rette for at alle innbyggere kan delta i arbeidslivet og ha en meningsfull hverdag. Rådet mener derfor at det bør innføres en regel om at 5 prosent av nyansatte i kommunen skal ha en funksjonshindring.

Kultur, ferie og fritid

Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å delta i kulturlivet og skal ha tilgang til kulturmateriale i tilgjengelige formater.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til å utvikle og utnytte sitt kreative, kunstneriske og intellektuelle potensial, ikke bare av hensyn til seg selv, men også til berikelse for samfunnet.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre ha rett til anerkjennelse av og støtte til sin spesielle kulturelle og språklige identitet, herunder tegnspråk og døvekultur. (CRPD)

Barn med nedsatt funksjonsevne skal ha samme mulighet som andre barn til å delta i lek, fornøyer, fritidsaktiviteter og idrettsaktiviteter, også de aktiviteter som finner sted i skolen.

En givende fritid, gode kulturopplevelser og ferie er viktig for alle mennesker. Mennesker med funksjonshindringer må både få utnytte sine egne talent og delta i kulturarrangementer. Tilgjengelighet, inkludering, ledsagerstøtte, universell utforming og transport er stikkord også i denne sammenheng.

Finansiering av ferie er ofte et uoverkommelig løft for mange med funksjonshindringer, særlig når du kanskje er ung ufør eller har behov for ledsagere under oppholdet. Mulighet for å kunne reise på ferie skal ikke være avhengig av funksjonsevne eller bistandsbehov.

Innvandrere og flyktninger

Oslo er en by med stort etnisk, kulturelt og språklig mangfold. Kommunen må kunne kommunisere med alle sine innbyggere på en lettfattelig måte som sikrer innbyggerne reell forståelse av egne muligheter og valg. Dette er spesielt viktig i møte med minoritetsgrupper med funksjonshindringer, det være seg om de er flyktninger eller innvandrere. Kulturelle føringar kan gi skamfølelse over å være funksjonshindret eller ha funksjonshindrede medlemmer i familien.

Innvandrere med funksjonshindringer blir ofte dobbelt diskriminert.

Mange innvandrere vet lite om det norske samfunnet, helsevesenet og det kommunale eller frivillige hjelpeapparatet. Det er ofte større utfordringer å nå ut til innvandrere med informasjon enn til andre innbyggere. Kommunens ansatte må gi informasjon om kommunale og ikke-kommunale tilbud til denne gruppen.

Innvandrere har ofte ikke det samme forholdet til organisasjoner og det sivile samfunn som nordmenn. Det er derfor viktig at innvandrere blir introdusert til organisasjoner av funksjonshindrede og konseptet om likepersonsarbeid.

Partene skal, i samsvar med sine forpliktelser etter folkeretten, herunder internasjonal humanitærrett og internasjonale menneskerettigheter, treffe alle nødvendige tiltak for å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne beskyttelse og sikkerhet i risikosituasjoner, herunder væpnet konflikt, humanitære nødsituasjoner og naturkatastrofe. (CRPD).

Flyktninger med funksjonshindringer har de samme rettigheter som all andre og skal gis samme beskyttelse og de samme mulighetene som andre. Likevel – det er de som blir værende lengst i leirer eller midlertidige bosettinger, få land velger dem ut som kvoteflyktninger.

Oslo kommune skal være i front når det gjelder å bosette flyktninger og asylsøkere med funksjonsnedsettelse.

Hatkriminalitet, mobbing og overgrep

Artikkel 3, generelle prinsipper, punkt d, respekt for forskjeller og aksept av mennesker med nedsatt funksjonsevne som en del av det menneskelige mangfold og av menneskeheten. (CRPD)

Punktet kan også kobles opp mot artikkel 16, som forplikter partene til å treffe tiltak for å beskytte funksjonshindrede mot utnytting, vold og misbruk, samt forhindre at slike handlinger skjer i utgangspunktet. I tillegg forplikter artikkel 8 myndighetene å bekjempe stereotyper, fordommer og skadelig praksis knyttet til mennesker med funksjonshindringer på alle livets områder.

Barn og ungdom med funksjonshindringer har en særlig risiko for å bli utsatt for krenkelser, vold og overgrep. Seksuelle overgrep kan lettere forekomme mot personer med funksjonsnedsettelse blant annet da de oftere enn majoritetsbefolkningen ikke kjenner grensene mellom normal og unormal adferd.

Oslo kommune må sikre kunnskap og tiltak mot hatkriminalitet, mobbing og overgrep der personer med funksjonshindringer er ofre.

Oslo kommunes tiltak mot hatkriminalitet og mobbing fremgår av henholdsvis *Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Oslo 2015-2018* og *Partnerskap mot mobbing i Oslo 2016-2019*. Ingen av disse dokumentene nevner personer med funksjonshindringer direkte. Rådet vil undersøke om kommunens arbeid mot mobbing og hatkriminalitet omfatter personer med nedsatt funksjonsevne.

Manglende universell utforming av krisesentertilbud gjør at personer med funksjonshindringer ikke har noe sted å dra eller å få hjelp fra. Oslo kommune må sørge for at krisesentertilbud er universelt utformet og tilpasset alle.

Internasjonalt arbeid

Internasjonalt samarbeid er viktig for å støtte de nasjonale bestrebelsene på å virkeliggjøre CRPD, både nasjonalt, regionalt og med det sivile samfunn. En måte å gjøre det på er å legge til rette for og støtte kapasitetsoppbygging, blant annet ved å utveksle og dele informasjon, erfaringer, opplæringsprogrammer og anbefalt praksis.

Som hovedstad er det viktig at Oslo har et internasjonalt perspektiv på sitt arbeid, både for å hente inspirasjon og dele erfaringer med andre byer, regioner og land. Det er nyttig å kjenne til arbeidet i FN og i FNs overvåkningskomite for CRPD.

Oslo kommune må stille seg positiv til å motta flyktninger/asylsøkere med funksjonshindringer.